ХВОРОБА ПАРКІНСОНА

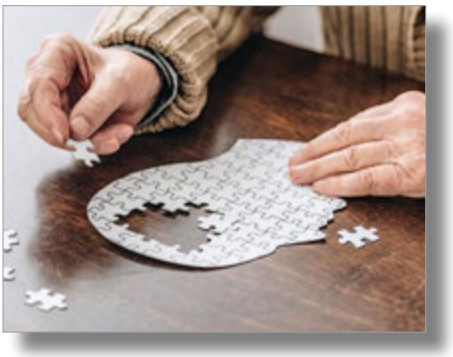

Щороку 11 квітня відзначається Всесвітній день боротьби з хворобою Паркінсона. Цей день було започатковано за ініціативи Всесвітньої організації охорони здоров'я, щоб підвищити інформованість суспільства про захворювання та надати підтримку пацієнтам із цією патологією та їхнім родинам. Дата Всесвітнього дня вибрана не випадково: 11 квітня 1755 року народився Джеймс Паркінсон — англійський лікар і дослідник, який визначив симптоми цієї хвороби.

Хвороба Паркінсона — одне із найпоширеніших нейродегенеративних захворювань нервової системи, яке посідає друге місце після хвороби Альцгеймера. Нині хвороба Паркінсона (ХП) має чи не найбільші темпи поширення з-поміж неврологічних захворювань. Так, за оцінками експертів, у світі налічується понад 4 млн пацієнтів, а 2040 р. ця кількість сягне 14,2 млн, оскільки людство стрімко старіє. За даними Міністерства охорони здоров'я, в Україні зареєстровано понад 23 тис. осіб із ХП, або 61,4 на 100 тис. населення. Щороку про цей діагноз дізнаються 2 тис. 500 українців. Хвороба Паркінсона становить 70–80 % випадків синдрому паркінсонізму. Захворюваність на паркінсонізм не залежить від статі, раси, соціального статусу, виду трудової діяльності, регіону проживання. Чинниками ризику розвитку захворювання вчені вважають насамперед вік. Зокрема, внаслідок старіння зменшується кількість дофаміну в мозку: що 10 років життя на 10 %. Ділянка мозку, де виробляється дофамін, є дуже енергетично чутливою, а надмірна кількість провокуючих чинників, як-от психоемоційний стрес, супутня судинна патологія на тлі атеросклерозу та артеріальної гіпертензії, вживання деяких ліків, несприятливий вплив навколишнього середовища часто призводять до швидшого її руйнування, тим паче, якщо ще є генетична схильність. Типові для ХП симптоми, як відомо, виникають при загибелі 60–80 % нейронів.

Основні симптоми ХП: тремтіння — тремор, який зазвичай починається з голови й руки (частіше, коли кінцівка розслаблена); брадикінезія — уповільнення руху (фізичні рухи набагато повільніші за норму), що може ускладнювати повсякденні завдання і призводити до характерного повільного пересування дуже маленькими кроками; ригідність — скутість і напруга у м'язах, що може ускладнити переміщення і змінити вираз обличчя, а також призвести до болісних м'язових спазмів (дистонія); постуральна нестійкість — складно почати рух, а розпочавши його, важко зупинитися (на пізніх стадіях хвороби). Пацієнти мають характерний зовнішній вигляд, зокрема постави: голова нахилена вперед, коліна та лікті напівзігнуті, спина згорблена. За словами професорки Інституту геронтології ім. Д.Ф. Чеботарьова НАМН України Ірини Карабань, раніше ХП вважали захворюванням похилого віку, а зараз є пацієнти віком до 40–45 років. Так званий ювенільний паркінсонізм — прояв хвороби у молодих осіб (30–35 років). Питома вага осіб із ХП у віковій групі понад 60 років становить 1 %, понад 85 років — від 2,6 до 4 %. Хоча найчастіше перші ознаки захворювання виникають в 55–60 років.

У сучасній медицині досі немає відповіді на питання, чому розвивається ХП і чи можна розробити ефективну систему профілактики. Науковці з Королівського коледжу Лондона повідомили, що виявили ранні ознаки ХП, які проявляються ще за 15–20 років до появи перших симптомів хвороби. На думку британських дослідників, така знахідка може допомогти в розробленні нових методів боротьби з хворобою. Зокрема, вони дійшли висновку, що першими сигналами хвороби можуть бути зміни у виробленні не дофаміну, а саме серотоніну. Як вважає професор Маріос Політіс, раннє виявлення змін у серотоніновій системі може відкрити двері для розроблення нових методів лікування, які допоможуть сповільнити і зрештою запобігти розвитку ХП.

Але для цього знадобляться додаткові та масштабніші дослідження. Нині вчені активно працюють над пошуком способів оцінювання ризиків хвороби, а також методів продовження життя цих пацієнтів і поліпшення його якості. Сучасні дослідження спрямовані як на створення методу оцінювання ризику виникнення хвороби, так і на пошук специфічних способів корекції біохімічних порушень, які виникають у продромальній стадії, і персоналізацію підходів до протипаркінсонічної фармакотерапії. ХП — це хронічне захворювання центральної нервової системи, то його лікування є пожиттєвим. Препаратів, що здатні повністю вилікувати ХП, нині не існує, проте сучасні методи терапії можуть полегшити її симптоми (симптоматична терапія) та підтримати якість життя, забезпечуючи відновлення необхідного рівня дофаміну та усуваючи рухові порушення. Знадобиться довготривале лікування, щоб контролювати симптоми та адаптуватися до виконання простих повсякденних завдань.

Підготувала ***Лариса Мартинова***